

Η διαφορετικότητα είναι πιο ενδιαφέρουσα από τις ομοιότητες

> Το τ/κ θέατρο στο ημερολόγιο της Θεατρικής Πορείας Λεμεσού

Η Θεατρική Πορεία Λεμεσού απέδειξε ότι γνωρίζει καλά τη διττή φύση του θεάτρου. Η πιο φευγαλέα απ' όλες τις τέχνες, συνήθως η μη καταγραφόμενη, αν καταγραφεί όμως η ιστορία της αποτελεί ταυτόχρονα ενδιαφέρουσα αντανάκλαση της πολιτικής και κοινωνικής Ιστορίας του τόπου. Αυτή η γνώση την οδήγησε για δέκατη συνεχόμενη χρονιά στην έκδοση θεατρικών ημερολογίων, αφιερωμένων σε διάφορες πτυχές της θεατρικής ζωής της Κύπρου. Ξεκινώντας από το αφιέρωμα στη δική της δεκάχρονη θεατρική εμπειρία στο ημερολόγιο του 2000, η Θεατρική Πορεία αποδεικνύει τη σοβαρότητα του εγχειρήματός της με τις προσεγμένες θεματικές επιλογές και με την ιεράρχηση του υλικού ως προς τη σημαντικότητα στα ημερολόγια που ακολούθησαν.

Συνειδητή και υπεύθυνη επιλογή ήταν η αφιέρωση της δέκατης επετειακής έκδοσης του ημερολογίου στο τουρκοκυπριακό θέατρο. Έτσι όπως τα έχουμε περιπλέξει, ακόμα και το «θέλω να γνωρίζω τι γίνεται δίπλα» είναι στάση πολιτικής επιλογής και προσωπικής συνείδησης.

Όσάν να έχουμε μπροστά μας μια τεράστια ζυγαριά και οι όποιες πράξεις μας, λόγια, στάσεις, να βαραίνουν το ένα ή το άλλο από τα δύο μέρη, εκείνο του διχασμού ή το άλλο της ειρηνικής συμβίωσης. Η στάση της Θεατρικής Πορείας Λεμεσού είναι ξεκάθαρη. Στα προηγούμενα ημερολόγια υπήρχαν αναφορές στην ιστορική κάθοδο του Τουρκοκυπριακού Δημοτικού Θεάτρου το 1987 στη σκηνή του Σατιρικού με την «Ειρήνη» του Αριστοφάνη σε σκηνοθεσία του Γιασάρ Ερσόι, όπως και στην συμπαραγωγή του Σατιρικού Θεάτρου και του Τουρκοκυπριακού Δημοτικού Θεάτρου, τη «Λυσιστράτη» του Αριστοφάνη, σε σκηνοθεσία του Χρίστου Ζάνου.

Όμως μια εις βάθος αναδρομή στην ιστορία του τουρκοκυπριακού θεάτρου πραγματοποιείται τώρα, στο ημερολόγιο του 2009. Η έκδοσή είναι δίγλωσση, κάτι που μειώνει την έκταση του κειμένου και οδηγεί το συγγραφέα, το γνωστό Τουρκοκύπριο σκηνοθέτη, ηθοποιό και ιστορικό θεάτρου Γιασάρ Ερσόι, σε επιλεκτικούς περιορισμούς. Όπως αναφέρει ο Ερσόι στην εισαγωγή του, το τουρκοκυπριακό θέατρο, που το 2009 συμπληρώνει τα εκατοντάχρονά του, έχει τις ρίζες του στο παραδοσιακό θέατρο σκιών, τον Κα-

ραγκιόζη, μια και οι βασικές τους λειτουργίες, της ψυχαγωγίας και της καυστικής κοινωνικής σάτιρας, ήταν όμοιες. Η εμφάνιση της πρώτης ερασιτεχνικής ομάδας δυτικού τύπου στις αρχές του 20ού αιώνα «δικαιολογείται» από τις κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές της κοινότητας των Τουρκοκυπρίων. Αυτή η γραμμή της σύνδεσης των θεατρικών και πολιτικοκοινωνικών διαδρομών ακολουθείται από το συγγραφέα σε όλο το κείμενό του.

Τα αποσπάσματα από τον Τύπο και οι φωτογραφίες των συντελεστών πιάνουν το σφυγμό της εποχής. Ο Γιασάρ Ερσόι υπογραμμίζει τον εκπαιδευτικό ρόλο των θεατρικών ομίλων, οι οποίοι παράλληλα με τους αθλητικούς παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση της νεολαίας στις δεκαετίες του '20, '30, '40. Οι σάτιρες και οι ηθογραφίες εναλλάσσονται με έργα κλασικού ρεπερτορίου. Η ταραγμένη δεκαετία του '50 σηματοδοτείται από τις συγκρούσεις με την αγγλική διοίκηση και μεταξύ των δύο κοινοτήτων, κάτι που επηρεάζει το θέατρο των Τουρκοκυπρίων προς τις εθνικού περιεχομένου ρεπερτοριακές επιλογές.

Οι σταθμοί της Ιστορίας περνούν μπροστά μας κι εμείς επισημαίνουμε την πειστική επιλογή και ιεράρχηση του υλικού από το συγγραφέα. Ένας απ' αυτούς είναι η δημιουργία του θιάσου «Πρώτη σκηνή İlk Sahne» το 1965, όταν πια οι πορείες των δύο κοινοτήτων είχαν διαχωριστεί μεταξύ τους όχι μόνο πολιτιστικά αλλά και πολιτικά. Με βάση την «Πρώτη σκηνή», το 1975 δημιουργείται το «Τουρκοκυπριακό Εθνικό Θέατρο». Ο πολιτικά και γραφειοκρατικά ελεγχόμενος χαρακτήρας του οδηγεί στην απόλυση των προσκευτικών στελεχών και τη δημιουργία του Τουρκοκυπριακού Δημοτικού Θεάτρου Λευκωσίας. Ο Γιασάρ Ερσόι σαφώς είναι ο πιο κατάλληλος να δώσει το καλλιτεχνικό και το πολιτικο-ιδεολογικό στίγμα του Τουρκοκυπριακού Δημοτικού Θεάτρου. Χαρακτηριστική είναι η διοργάνωση των «Θεατρικών βραδιών για την Ειρήνη», όπου σε τακτική συνεργασία με το Σατιρικό έγιναν ανταλλαγές παραστάσεων, διαλέξεις με μηνύματα ανάγκης αλληλογνωριμίας και φιλίας.

Θέλω να προσθέσω μόνο κάποιες προσωπικές σκέψεις τις οποίες βασίζω σε μερικές

παραγωγές του Τουρκοκυπριακού Δημοτικού Θεάτρου Λευκωσίας ή στις συνεργασίες των Τ/κ ηθοποιών και σκηνοθετών με τους Ε/κ. Πιστεύω ότι δεν έχει ενδιαφέρον να ψάχνουμε για ομοιότητες όπως κάνουμε κάποτε μιλώντας για κοινά εδέσματα και ομοιότητες νοστροπίας, η διαφορετικότητα είναι πολύ ενδιαφέρουσα. Η ειδοποιός διαφορά, πιστεύω, είναι ότι οι Τ/κ καλλιτέχνες έχουν πολύ πιο έντονη αίσθηση του εκπαιδευτικού και διαπαιδαγωγικού τους καθήκοντος, αλλά και του ρόλου τους ως φορέα της πολιτικο-κοινωνικής καυστικής κριτικής. Γι' αυτό είναι πολύ πιο έντονοι στο παίξιμό τους, στην εκφορά λόγου, στη σωματική πλαστική.

Επίσης οι ρεπερτοριακές τους επιλογές, ακόμα και οι εκσυγχρονιστικές διασκευές κλασικών κειμένων, έχουν ιδεολογικές και πολιτικές σκοπιμότητες, που συμβαδίζουν με τους κατευθυντήριους στόχους του θιάσου. Η ενεργητική ένταση και το απόλυτο υποκριτικό δόσιμο των πολύ καλών ηθοποιών του θιάσου είναι τα μόνιμα χαρακτηριστικά της δουλειάς του.

Το τ/κ θέατρο, που συμπληρώνει τα εκατοντάχρονά του, έχει τις ρίζες του στο παραδοσιακό θέατρο σκιών, μια και οι βασικές τους λειτουργίες ήταν όμοιες